

якія не заўжды ў дастатковай колькасці маюцца ў кіраўніцтва вышэйшых навучальных устаноў. На сённяшні дзень дапамога мясцовай улады развіццю выхаваўчага працэса на аснове краязнаўства даволі часта носіць дэкларатыўны характар.

Між тым установы адукацыі мусяць і самі шукаць некаторыя шляхі па “самаакупаемасці” і нават камерцыяналізацыі краязнаўчай дзейнасці. Напрыклад, камерцыйнае значэнне краязнаўчых ведаў больш за ўсё праяўляецца ў гэтак званых “сувенірах”. Ва ўсім свеце сувенір – гэта перш за ўсё прадукт канкрэтнай мясцовасці. З Аўстраліі канадзец ці бельгіец прывязе аўстралійскі тавар, з Японіі – японскі. У любым выпадку размова ідзе пра не зусім патрэбныя ў практычным жыцці рэчы. Гандаль такімі таварамі як «корань мандрагоры» ці «рог адзінарога» заўжды трымаўся на апавяданнях гандляроў пра далёкія краіны, дзівосныя прыгоды і незвычайны лад жыцця. Сам па себе тавар не меў ніякай каштоўнасці без краязнаўчага «ярлыка». Таму варта больш сур’ёзна падыходзіць да такіх паняццяў, як “камерцыйнае засваенне турыстычных рэсурсаў”, рэклама і прапаганда экалагічных, этнічных, культурна-гістарычных прадуктаў.

Такім чынам, выкарыстанне краязнаўства ў выхаваўчым працэсе вышэйшых навучальных устаноў спрыяе не толькі пашырэнню кругагляда і развіццю пазнаваўчых інтарэсаў студэнтаў, але і з’яўляецца важнейшым фактарам для асэнсавання сваёй прыналежнасці да беларускай нацыі і самаідэнтыфікацыі.

УДК 81-271.2

ДОБРАЕ МАЎЛЕННЕ ЯК ФАКТАР АДЛЮСТРАВАННЯ УНУТРАНАГА СВЕТУ ЧАЛАВЕКА

*Чаеўская М.К.,
Мінск, БДУ*

Культура маўлення, на думку многіх даследчыкаў, утрымлівае пэўны набор і мае такую арганізацыю моўных сродкаў, “якія ў вызначанай сітуацыі зносін пры захаванні сучасных моўных норм і этыкі зносін дазваляюць забяспечыць найбольшы эффект у дасягненні пастаўленых камунікатыўных задач” [1, с.17]. У якасці дамінуючага ў азначэнні выступае “найбольшы эффект у дасягненні пастаўленых камунікатыўных задач”, але пры ўмове адпаведнасці патрабаванням арталогіі і этыкі зносін. Актуалізуецца выкарыстанне тых элементаў культуры маўлення, якія надаюць разнастайнасць, непаўторнасць, сведчаць пра творчы падыход да арганізацыі маўлення.

Выразнасць у складзе паняцця “добрае маўленне” можа быць разгледжана як імпліцытная і разам з тым абавязковая ўласцівасць, якая прадвызначае ўплывовасць, дзейнасць выказвання, асаблівасці ўспрымання сказанага або напісанага. Трактуюмая вельмі часта як прыгажосць, эстэтычнасць маўлення, яна з’яўляецца залежнай ад інтралінгвістычных і экстралінгвістычных умоў. Штрэкер Н.Ю., Плешчанка Т.П., Фядотава Н.В., Чэчат Р.Р., Няфёдава Н.У. ,напрыклад, называюць самастойнасць мыслення гаворакага, добрае веданне ім тэмы, прадмета гаворкі, неаб’якавае стаўленне да зместу, уменне зацікавіць, добрае веданне мовы, яе выразных магчымасцей, сістэматычную і ўсвядомленую трэніроўку маўленчых навыкаў, імкненне гаварыць і пісаць выразна з мэтай уздзеяння не толькі на розум, але і на пачуцці слухачоў ці чытачоў.

Узмацняць выразнасць могуць усе элементы мовы, а таксама невербальныя сродкі. Традыцыйна да “асноўных крыніц маўленчай выразнасці” адносяць словы, фразеалагізмы, прыказкі. Асобныя мовазнаўцы да лексічных дадаюць фанетычныя і сінтаксічныя сродкі, спрабуюць пэўным чынам іх класіфікаваць, аднак многія падрабязна характарызуюць толькі тропы і стылістычныя фігуры. Штрэкер Н.Ю., у прыватнасці, лічыць прыймальным разгляд гэтых з’яў праз прызму лінгвістыкі, яе ўзроўняў. Такі падыход, думаецца, з’яўляецца

падставай да вылучэння ў складзе паняцця **выразнасць маўлення** падтэм: фанетычныя, лексічныя, граматычныя, сінтаксічныя і стылістычныя сродкі выразнасці.

Выразны патэнцыял слова звязаны з яго семантыкай, з ужываннем у пераносным значэнні. Разнавіднасцей пераноснага значэння шмат. Агульная іх назва – тропы. У аснове тропа супастаўленне двух паняццяў, якія ўяўляюцца нам блізкімі ў якіх-небудзь адносінах. Самыя пашыраныя віды тропаў – параўнанне, метафара, метапімія, сінекдаха, гіпербала, літота, увасабленне, эпітэт, перыфраза.

Матываваны зварот да фанетычных, лексічных, граматычных, сінтаксічных і стылістычных сродкаў выразнасці садзейнічае дакладнаму ўзнаўленню вобраза, бо галоўнай функцыяй маўлення лічыцца трансфармацыя ўнутранага вобраза чалавека, што ўзнік у выпіку падсвядомай работы, у свядомасць слухача, які ўспрымае. Дзякуючы выразнаму маўленню, узнаўляемая інфармацыя праходзіць праз прызму суб'ектыўнай ацэнкі чалавека і становіцца неаддзяльнай часткай яго ўнутранага свету.

Спіс літаратуры

1. Хорошая речь. – М., 2007.

УДК 374.32

ТРАДИЦИИ И ИННОВАЦИИ В ВОСПИТАНИИ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ УО «ВГТУ»

*Чеснокова О.И.,
Витебск, УО «ВГТУ»*

Подготовка профессионалов-специалистов в вузе неотделима от гражданско-патриотического, духовно-нравственного, социально-культурного воспитания студенческой молодежи. Важнейшим фактором возрастания роли воспитания в условиях экономической модернизации является повышенная востребованность не только профессиональных знаний работников, но и их духовно-нравственных личностных качеств, нравственно ориентированных воли и разума человека.

Значимость и роль воспитания студенческой молодежи на современном этапе усиливается по следующим причинам:

- возрастает влияние на студенческую молодежь виртуальной реальности Интернета и компьютерных игр, чрезмерное увлечение которыми может отрицательно воздействовать на физическое и психическое здоровье студентов;
- в молодежной среде появляются субкультуры, культивирующие депрессию. Вовлечение в них тормозит формирование у молодежи ответственного отношения к личной самореализации и саморазвитию во благо себя, семьи и страны;
- распространяется прагматичная и утилитарная система ценностей общества массового потребления.

Усиленные темпы развития современной цивилизации приводят к процессу отчуждения создаваемых ею социальных структур. Цивилизация взорвала такие традиционные структуры, как передача вечных ценностей от отцов и дедов (ценность труда, живой контроль общества за нравственным поведением человека и т. д.). Человек включен во многие системы социальных отношений. Возникает своего рода расщепление личности. Человек становится часто средством, а не целью. Постоянные погружения человека в разные социальные отношения, где от него требуется выполнение соответствующих ролей, приводят к постоянным стрессам. Приспосабливаемость к условиям современной социальной организации стала возможной лишь в результате сложных манипуляций над своим сознанием.

Абсолютное большинство современных мыслителей, рассуждая о новой эпохе,